

Mer å hente – Bedre læring for elever med stort læringspotensial

Mange elever som lærer raskere og mer enn andre, får ikke nok utfordringer i skolen. Skolen har et langt større handlingsrom enn det den i dag benytter for å imøtekomme elever med stort læringspotensial. Norge har mer å hente for å sikre at elevene møter en skolehverdag som tar deres faglige potensial på alvor.

Hvilke elever handler utredningen om?

Utvalget har valgt begrepet *elever med stort læringspotensial* for bedre å dekke mangfoldet og heterogeniteten i elevgruppen som mandatet omtaler. *Elever med stort læringspotensial* utgjør ca. 10 til 15 prosent av elevpopulasjonen.

Elever med stort læringspotensial:

- Elever som presterer på *høyt faglig nivå*
- Elever som har spesielle *evner og talent*
- Elever som har *potensial til å nå de høyeste faglige nivåene*

Utredningen viser også til *elever med ekstraordinært læringspotensial* som er 2 til 5 prosent av elevpopulasjonen, og tilhører gruppen elever med stort læringspotensial.

Noen sentrale funn fra Kunnskapsgrunnlaget:

- Elever med stort læringspotensial kjennetegnes gjerne av at de er utholdende og gode på problemløsningsstrategier. De har forutsetninger for å arbeide med avanserte og mer kreative oppgaver, gjerne gjennom berikelse /dybdelæring.
- Mange elever med stort læringspotensial opplever at de ikke er en del av et læringsmiljø som motiverer, eller som gir dem faglige utfordringer
- Det er viktig å ta hensyn til elevenes sosiale behov for å skape gode lærings situasjoner.
- Noen konsekvenser av at elevene ikke blir sett og møtt i skolesammenheng:
 - Frafall og underprestasjon
 - Sosial stigmatisering
 - Mobbing
 - Tristhet/sørgmodighet
 - Feildiagnostisering eller sen identifisering
- Det er behov for mer forskningsbasert kunnskap om elevene og hva de trenger sett i en norsk kontekst.
- Skoler, kommuner, PPT, nasjonale myndigheter, lærerutdanninger og spesialpedagogiske utdanninger trenger kunnskap om denne elevgruppen, og det er behov for et samarbeid på tvers av nivåene.

Resultater av utredningen:

Utvalget anbefaler en rekke tiltak som til sammen har som mål å gi elever med stort læringspotensial et bedre skoletilbud. Tiltakene er knyttet til rammebetingelser, kunnskap, forskning og utdanning og til kompetanse og undervisningspraksis. (Se andre siden av arket)

Utvalgets anbefalinger

Rammebetingelser (Det meste ligger til rette. Behov for å tydeliggjøre handlingsrom)

Utvalget anbefaler at nasjonale myndigheter:

- Justerer opplæringslovens § 1-3 for å tydeliggjøre at lovbestemmelsen også inkluderer elever med stort læringspotensial.
- Tydeliggjør handlingsrommet i dagens regelverk for skoleleder, skoleeier og fylkesmannen, for eksempel gjennom nasjonale kompetanseutviklingstiltak som *Regelverk i praksis* og *RefLex*.
- Sørger for at progresjonsbeskrivelsene i veiledningene til fag skal vise eksempler på kompetanse på et høyt og avansert nivå og gi støtte til lærerens arbeid med å tilpasse undervisningen for elever med stort læringspotensial. Utviklingen av beskrivelsene må skje parallelt med fagfornyelsen i Kunnskapsløftet.

Kunnskap, forskning og erfaring (Stort behov. Må styrkes for å påvirke undervisningspraksis)

Utvalget anbefaler at forskningsmiljøer:

- Utfører forskning av høy kvalitet om elever med stort læringspotensial i tett kobling og samarbeid med lærerutdanning og skoler.

Utvalget anbefaler at nasjonale myndigheter:

- Konsentrerer ressurser til forskning dedikert til elevgruppen. Kritiske suksessfaktorer er sterke forskningsmiljøer, og at forbindelser mellom forskning, lærerutdanning og skole styrkes for å påvirke praksis i klasserommet.
- Sikrer at forskning koordineres og formidles til sektoren.
- Sørger for at tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial inkluderes som tema i:
 - Skoleleder- og lærerutdanning og utdanning i spesialpedagogikk, utdanning til PPT
 - Videreutdanning
- Hvert fjerde år systematisk kartlegger og evaluerer effekter av tiltak for elever med stort læringspotensial.
- Sørger for at det utvikles kompetanseprogram for PPT og spesialpedagogiske institusjoner om lærevansker hos barn og unge med stort læringspotensial.

Kompetanse og undervisningspraksis (Det viktigste for å få resultater. Oppnås gjennom fremragende læringsmiljø. Krever nasjonalt fokus og profesjonssamarbeid)

Utvalget anbefaler at skoleeier:

- Bygger kapasitet på den enkelte skole og mellom skoler slik at det arbeides systematisk med oppfølging av elevenes læring.
- Tar ansvar for at skole og PPT har kompetanse i og ressurser til å identifisere elever med stort læringspotensial og tilpasse opplæring for dem.

Utvalget anbefaler at skoleleder:

- Tar i bruk eksisterende forskning og tilrettelegger for fleksibel organisering for elever med stort læringspotensial.

Utvalget anbefaler at lærere:

- Bruker forskningsbasert kunnskap og varierer undervisningsmetoder gjennom for eksempel dybdelæring og berikelse.

Utvalget anbefaler at nasjonale myndigheter:

- Vurderer tiltak for å sikre at skoleeiere samarbeider og tar ansvar for tilbud om forsering til aktuelle elever.
- Sørger for at det utvikles digitale læringsressurser for elever som blant annet ivaretar dybdelæring i alle fag.
- Sørger for utvikling og bruk av e-læringsmodul for skole og PPT og for å øke kompetanse om elever med stort læringspotensial.
- Vurderer utvidelse av lærerspesialistordningen til å inkludere kunnskap om elever med stort læringspotensial.
- Utvikler kunnskapsbasert kartleggings- og veiledningsmateriell for identifisering og didaktiske råd i fag for skoler, kommuner og PPT.
- Sørger for at tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial inkluderes som tema i nasjonale satsinger og veiledningsmateriell.